

## اظهار نظر کارشناسی درباره:

### «طرح تشکیل کمیسیون تخصصی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی»

#### مقدمه

طرح تشکیل کمیسیون تخصصی «میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی» در تاریخ ۱۳۹۸/۰۷/۱۴ و در جلسه علنی ۳۷۰ با شماره ثبت ۶۶۳ و به صورت عادی اعلام وصول شد. سابقه پیشنهاد تأسیس کمیسیونی با موضوع میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اولین بار نیست که در مجلس دهم در دستور قرار می‌گیرد، بلکه به نوعی همزمان با پیگیری‌های نمایندگان محترم برای ایجاد وزارتخانه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی این موضوع نیز یکی از دغدغه‌های آنها بوده است.

بررسی سوابق موضوع نشان می‌دهد که در جلسه علنی تاریخ ۱۳۹۶/۳۰/۰۳ در اولویت قرار گرفتن (دو فوریت) بررسی طرح تشکیل کمیسیون ویژه گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی در دستور کار نمایندگان قرار گرفت که نمایندگان با ۱۰۴ رأی موافق و ۷۵ رأی مخالف با در اولویت قرار گرفتن این طرح مخالفت کردند. از مهم‌ترین دلایل مخالفت اولویت نداشتن طرح این موضوع در شرایط اقتضایی آن زمان و تشکیل کمیسیون ویژه در مسائل مهم و استثنایی کشور، عنوان شد.

طرح حاضر با توجه به سابقه مذکور و با انجام اصلاحاتی مانند استفاده از لفظ «کمیسیون تخصصی» به جای «کمیسیون ویژه» و به صورت عادی در جریان قرار گرفته است.

#### ارزیابی طرح

#### از حیث کارشناسی

در ارتباط با موضوع طرح پیشنهادی می‌توان گفت از یک طرف ایجاد کمیسیون تخصصی در ارتباط با یک موضوع خاص زمانی اتفاق می‌افتد که آن حوزه با تعدد و تراکم طرح‌ها، لوایح و مسائل مواجه بوده که کمیسیون‌های موجود فرصت رسیدگی به آنها را نداشته و در نتیجه موجب تأخیر در بررسی آنها گردد.

از طرف دیگر ساختار فعلی کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی براساس موضوع محوری و نه دستگاه محوری شکل گرفته‌اند. از این رو ممکن است وظایف و کارویژه‌های یک وزارتخانه در کمیسیون‌های مختلفی بحث و بررسی شود یا بالعکس یک کمیسیون به لحاظ موضوعی مرتبط با چندین وزارتخانه باشد. به همین دلیل در حالی که ۱۹ وزارتخانه در ساختار قوه مجریه وجود دارد، اما سیزده کمیسیون تخصصی در مجلس شورای اسلامی وجود دارد. همین امر نشان‌دهنده این است که بین وزارتخانه‌ها و کمیسیون‌ها مطابقت کامل وجود ندارد.

مشخصات طرح

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۶۶۳

شماره چاپ:

۱۶۱۱

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های

اجتماعی - فرهنگی

دفتر: مطالعات

آموزش و فرهنگ

سایر دفاتر:

مطالعات سیاسی

مطالعات مالیه عمومی

و توسعه مدیریت

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۷۰۱۶۷۲۶

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۹/۳

همچنین به نظر می‌رسد که وظایف کمیسیون پیشنهادی با کمیسیون فرهنگی مجلس<sup>۱</sup> ایجاد تداخل نماید، به گونه‌ای که نمی‌توان مسائل مربوط به «فرهنگ و هنر» در شرح وظایف کمیسیون فرهنگی را از مسائل مربوط به «ابنیه تاریخی، فرهنگی و هنری، موزه‌ها، صنایع دستی و هنری» در وظایف کمیسیون پیشنهادی طرح ارائه شده از هم تفکیک کرد. به عبارت دیگر، از مصادیق تجسم فرهنگ و هنر یک کشور، صنایع دستی و هنری و ابنیه و آثار تاریخی و فرهنگی آن است. به علاوه موضوعات مرتبط با حوزه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، اعم از طرح‌ها و لوایح، به گونه‌ای نیست که کمیسیون فرهنگی مجلس در بررسی آن دچار ناتوانی یا سستی شده باشد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که در تمام طول دوره دهم مجلس شورای اسلامی تنها یک لایحه<sup>۲</sup> که به صورت مستقیم مرتبط با موضوع گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی اشاره داشته است، از سوی قوه مجریه ارائه شده است که آن هم پیش از تصویب کلیات، از سوی دولت مسترد شد. همچنین در طی دوره دهم مجلس، ۴ طرح<sup>۳</sup> با موضوع مذکور توسط نمایندگان محترم ارائه شده است که سه مورد از آنها بررسی و در قالب قانون ابلاغ شده است و یک مورد دیگر نیز پس از بررسی در کمیسیون در نوبت صحن قرار دارد. علاوه بر این از ابتدای دوره دهم تاکنون علاوه بر لوایح بودجه سالیانه مربوط حوزه گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی بیش از ۱۲ مورد طرح و لایحه (۸ مورد طرح و ۴ مورد لایحه) به صورت غیرمستقیم با این حوزه ارتباط داشته است که همگی آنها بررسی شده‌اند، لذا مسائل و مصادیق قانونی این حوزه در مجلس شورای اسلامی دچار تعلل و تراکم نشده‌اند.

بنابراین شواهد حاکی از آن است که کمیسیون فرهنگی که متولی امور مربوط به حوزه گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی است نه تنها در این زمینه فعال بوده، بلکه اثرگذاری مثبت و مستقیمی در این حوزه داشته است. این احتمال هم وجود دارد جدا شدن برخی از وظایف و موضوعات مورد توجه کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی موجب شود که این کمیسیون از جایگاه فعلی تنزل یابد. همچنین احتمال تسری و تشکیل کمیسیون‌های مشابه و انتزاع از کمیسیون فرهنگی از جمله تربیت بدنی و ورزش در آینده وجود دارد.

## از حیث حقوقی

۱. تشکیل این کمیسیون از حیث رعایت حکم بند «۱۶» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی محل تأمل است.
۲. طرح مزبور از این حیث که معطوف به نیاز واقعی جامعه نیست و مطابق اولویت‌های قانونگذاری در بند «۱۵» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری نیست محل اشکال است.
۳. تشکیل این کمیسیون از حیث رعایت مفاد حکم ماده (۳۸) آیین‌نامه داخلی مجلس مبتنی بر حداقل و حداکثر اعضای کمیسیون تخصصی (۱۹ نفر و ۲۳ نفر) ایجاد مشکل می‌نماید. لذا احتمال عدم تشکیل حداقل یک کمیسیون تخصصی وجود دارد.

۱. براساس ماده (۵۶) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، کمیسیون فرهنگی برای انجام وظایف محوله در محدوده فرهنگ و هنر، ارشاد و تبلیغات، صدا و سیما و ارتباطات جمعی، تربیت بدنی و جوانان و زنان و خانواده مطابق ضوابط این آیین‌نامه تشکیل می‌شود.

۲. لایحه «اصلاح قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور».

۳. «طرح حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی و توانمندسازی مالکان و بهره‌برداران بناهای تاریخی - فرهنگی»، «طرح تشکیل وزارت میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع دستی»، «طرح حمایت از هنرمندان و استادکاران صنایع دستی»، «طرح تأسیس موزه جنایات آمریکا».

۴. این طرح در قالب اصلاح آیین‌نامه داخلی ارائه نشده است، تا مشمول دوسوم آرا نگردد درحالی که موضوعاً و به لحاظ شکلی و ماهوی این طرح اصلاح آیین‌نامه داخلی است و نیازمند دوسوم آرا جهت تصویب می‌باشد.

۵. در ماده (۵۶) آیین‌نامه داخلی مجلس موضوع وظایف کمیسیون فرهنگی، به عبارت «گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی» اشاره‌ای نشده است. بنابراین این عبارت می‌تواند به‌عنوان یکی از وظایف کمیسیون فرهنگی ذیل ماده مذکور تصریح گردد.

### جمع‌بندی

تشکیل کمیسیون میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی از حیث کارشناسی قابل دفاع نیست، زیرا سبب تداخل وظایف و کارکردهای آن با کمیسیون فرهنگی می‌شود. بنابراین تشکیل کمیسیونی که نه تنها در نام عنوان فرهنگ را با خود دارد، بلکه در کارکرد نیز مصادیق موضوعی نزدیک به همدیگر دارند می‌تواند موجبات نادیده گرفتن برخی مسائل، تداخل وظایف و ... شود.

همچنین از حیث حقوقی می‌توان گفت اولاً با توجه به اینکه این طرح اصلاح و الحاق ماده جدیدی به آیین‌نامه داخلی مجلس است باید به موجب اصل شصت و پنجم قانون اساسی، با کسب آرای موافق دوسوم اعضای کمیسیون و صحن علنی مجلس بررسی شود. ثانیاً طرح پیشنهادی با بندهایی از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سیاست‌های کلی قانونگذاری مغایرت دارد و ثالثاً تشکیل این کمیسیون ممکن است از حیث رعایت مفاد حکم ماده (۳۸) آیین‌نامه داخلی مجلس مبتنی بر حداقل و حداکثر اعضای کمیسیون تخصصی (۱۹ نفر و ۲۳ نفر) ایجاد مشکل نماید.

بنابراین پیشنهاد می‌شود عبارت «میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی» پس از عبارت «و خانواده» به ماده (۵۶) آیین‌نامه داخلی الحاق شود و همچنین عنوان طرح نیز به «اصلاح ماده (۵۶) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» تغییر یابد.

